

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ
ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ
ΚΑΙ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Αθήνα, 3 Απριλίου 2019

Αριθμ. Πρωτ.:
ΔΙΔΑΔ/Φ.69 /100/10431

ΠΡΟΣ :
Όπως πίνακας αποδεκτών
Με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο

Ταχ. Δ/υση : Βασ. Σοφίας 15
Τ.Κ. 106 74 Αθήνα
Τηλέφωνο : 213 131337, 3336, 3340, 3378
Email: hrm@ydmed.gov.gr

ΘΕΜΑ: Διευκρινήσεις σχετικά με τη χορήγηση αδειών και την εφαρμογή μειωμένου ωραρίου

Σε συνέχεια ερωτημάτων υπηρεσιών, αιτημάτων υπαλλήλων και συλλογικών φορέων, αλλά και παρεμβάσεων του Συνηγόρου του Πολίτη για θέματα εφαρμογής των διατάξεων που αφορούν στη χορήγηση αδειών και στην εφαρμογή του μειωμένου ωραρίου και με σκοπό την κατά το δυνατόν ομοιόμορφη εφαρμογή των σχετικών ρυθμίσεων από τις αρμόδιες Διευθύνσεις Διοικητικού/Προσωπικού, σας γνωρίζουμε τα εξής:

1. Χορήγηση τρίμηνης άδειας ανατροφής τέκνου με πλήρεις αποδοχές στην περίπτωση γέννησης τρίτου (3ου) τέκνου και άνω

Σύμφωνα με τις διατάξεις του δεύτερου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 53 του Υπαλληλικού Κώδικα (ν. 3528/2007), όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 26 του ν.4305/2014, «*Διάστημα τριών (3) μηνών της άδειας άνευ αποδοχών για ανατροφή τέκνου χορηγείται με πλήρεις αποδοχές στην περίπτωση γέννησης τρίτου (3ου) τέκνου και άνω*».

Λαμβάνοντας υπόψη σχετική παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη (σχετικό το αριθ. 240779/13470/2018/26.3.2018 έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη) αλλά και το γεγονός ότι στην ως άνω διάταξη δεν υπάρχει ρητή πρόβλεψη ότι το τρίμηνο λόγω γέννησης τρίτου (3ου) παιδιού και άνω χορηγείται άπαξ στη σταδιοδρομία του υπαλλήλου (μόνο για το τρίτο τέκνο), όπως είχε διευκρινιστεί με την αριθ. ΔΙΔΑΔ/Φ.51/590/οικ. 14346/29.5.2008 εγκύκλιο της Υπηρεσίας μας, διευκρινίζεται εκ νέου ότι στην περίπτωση γέννησης τρίτου (3ου) τέκνου και άνω, η τρίμηνη άδεια με αποδοχές χορηγείται αυτοτελώς για κάθε τέκνο ξεχωριστά (δηλαδή τρεις μήνες για το τρίτο παιδί, τρεις μήνες για το τέταρτο παιδί κλπ.) και όχι άπαξ. Κατόπιν

τούτου ανακαλείται η αριθ. ΔΙΔΑΔ/Φ.51/590/οικ. 14346/29.5.2008 εγκύκλιος της Υπηρεσίας μας κατά το μέρος που με την παρούσα εγκύκλιο δίνονται νέες οδηγίες για την εφαρμογή της διάταξης του δεύτερου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 53 του Υπαλληλικού Κώδικα (ν. 3528/2007), όπως ισχύει.

2. Χορήγηση άδειας άνευ αποδοχών για ανατροφή τέκνου - 4 μήνες πραγματική δημόσια υπηρεσία

Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 51 του Υ.Κ., όπως τροποποιήθηκε με τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 37 του ν. 3986/2011, επιτρέπεται η χορήγηση στους υπαλλήλους άδειας άνευ αποδοχών συνολικής διάρκειας έως πέντε (5) έτη, ύστερα από αίτησή τους και γνώμη υπηρεσιακού συμβουλίου, για σοβαρούς ιδιωτικούς λόγους. Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 53 του Υπαλληλικού Κώδικα (ν. 3528/2007), η ανωτέρω άδεια άνευ αποδοχών χορηγείται υποχρεωτικά, χωρίς γνώμη υπηρεσιακού συμβουλίου, όταν πρόκειται για ανατροφή παιδιού ηλικίας έως και έξι (6) ετών.

Ακόμη, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 50 του ν. 4075/2012, με τον οποίον ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο η Οδηγία 2010/18/ΕΕ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι διατάξεις του οποίου εφαρμόζονται και στο δημόσιο τομέα, η γονική άδεια ανατροφής, που είναι άνευ αποδοχών, χορηγείται εγγράφως για περίοδο τουλάχιστον τεσσάρων (4) μηνών.

Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 52 του ως άνω νόμου ο χρόνος απουσίας των εργαζομένων από την εργασία τους λόγω γονικής άδειας του άρθρου 50 του ως άνω νόμου, λογίζεται ως χρόνος πραγματικής υπηρεσίας για τον υπολογισμό των αποδοχών τους, τη χορήγηση της ετήσιας κανονικής άδειας απουσίας και του επιδόματος αδείας, την επαγγελματική εξέλιξη, καθώς και για τον υπολογισμό της αποζημίωσης σε περίπτωση απόλυσής τους. Ακόμη, σύμφωνα με το άρθρο 54 του ως άνω νόμου «1. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου καταργείται κάθε γενική ή ειδική διάταξη που ρυθμίζει δυσμενέστερα τα θέματα του παρόντος... 2. Δεν τίγονται με τον παρόντα νόμο ειδικές διατάξεις ... που ρυθμίζουν ευνοϊκότερα θέματα γονικής άδειας ανατροφής παιδιών».

Επισημαίνεται ότι σκοπός του ν. 4075/2012 ήταν η ενσωμάτωση διατάξεων της Οδηγίας 2010/18/ΕΕ, σχετικά με την εφαρμογή της αναθεωρημένης συμφωνίας πλαισίου για τη γονική άδεια, ως προς τις ελάχιστες απαιτήσεις της, προκειμένου να συμπληρωθεί και να επικαιροποιηθεί η ισχύουσα νομοθεσία για τα θέματα της εναρμόνισης της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, στα σημεία που αυτή υπολείπεται των απαιτήσεων της Οδηγίας.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, σε ό, τι αφορά την αναγνώριση του χρόνου της άδειας άνευ αποδοχών για την ανατροφή τέκνου ως πραγματικής υπηρεσίας, επαναλαμβάνεται η πάγια άποψη της Υπηρεσίας μας ότι ο χρόνος απουσίας των υπαλλήλων από την εργασία τους λόγω γονικής άδειας αναγνωρίζεται ως χρόνος πραγματικής υπηρεσίας μόνο ως προς τους τέσσερις μήνες, ήτοι την προβλεπόμενη ελάχιστη διάρκεια της γονικής άδειας

άνευ αποδοχών, σύμφωνα με τις ως άνω διατάξεις του άρθρου 50 του ν. 4075/2012.

Σε ό, τι αφορά τη διάρκεια της ως άνω αδειας, με τις διατάξεις του άρθρου 50 του ν. 4075/2012 προσδιορίζεται η ελάχιστη διάρκεια γονικής άδειας άνευ αποδοχών (τέσσερις μήνες), την οποία πρέπει να προβλέπει η εθνική νομοθεσία. Εφαρμοστέα, ως προς τη διάρκεια της άδειας άνευ αποδοχών, τυγχάνει η ισχύουσα ευνοϊκότερη διάταξη του Υπαλληλικού Κώδικα, η οποία ορίζει σε πέντε έτη τη μέγιστη διάρκεια της άδειας άνευ αποδοχών, συμπεριλαμβανομένης και εκείνης που λαμβάνεται για την ανατροφή τέκνου, χωρίς να προσδιορίζει την ελάχιστη διάρκεια της αιτούμενης από τον υπάλληλο αδειας.

3. Χορήγηση ειδικής άδειας και μειωμένου ωραρίου λόγω αναπηρίας - Αυτοτελές δικαίωμα

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 50 παρ. 2 και 3 του Υ.Κ., όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 149 του ν.4483/2017: «2. Υπάλληλοι που πάσχουν ή έχουν σύζυγο ή τέκνο που πάσχει από νόσημα το οποίο απαιτεί τακτικές μεταγγίσεις αίματος ή χρήζει περιοδικής νοσηλείας δικαιούνται ειδική άδεια με αποδοχές έως είκοσι δύο (22) εργάσιμες ημέρες το χρόνο. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται μετά από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, καθορίζονται τα νοσήματα του προηγούμενου εδαφίου. 3. Η άδεια της προηγούμενης παραγράφου χορηγείται και σε υπαλλήλους που έχουν τέκνα που πάσχουν από βαριά νοητική στέρηση ή σύνδρομο Down, καθώς επίσης και σε υπαλλήλους με τέκνα που πάσχουν από Διάχυτη Αναπτυξιακή Διαταραχή (Δ.Α.Δ.) εφόσον αυτά είναι ανήλικα ή είναι ενήλικα αλλά δεν εργάζονται.». Επιπλέον δε με την αριθ. ΔΙΔΑΔ/Φ.51/538/12254/14.5.2007 εγκύκλιο της Υπηρεσίας μας σχετικά με την εφαρμογή της ως άνω διάταξης διευκρινίστηκε ότι σε περίπτωση που και οι δύο γονείς είναι δικαιούχοι της εν λόγω άδειας τότε αυτή χορηγείται στον ένα εξ αυτών με κοινή τους δήλωση στις υπηρεσίες τους.

Επίσης, σύμφωνα με τις διατάξεις των παρ. 4 και 5 του άρθρου 16 του ν. 2527/1997, όπως αντικαταστάθηκαν με την παρ. 8 του άρθρου 30 του ν. 3731/2008 και το άρθρο 27 του ν. 4305/2014: «4. Η μείωση του ωραρίου εργασίας κατά μία (1) ώρα την ημέρα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 του π.δ. 193/1988 (Α' 84), προκειμένου για τακτικούς υπαλλήλους και υπαλλήλους με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου και ορισμένου χρόνου του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α., που έχουν παιδιά με πνευματική, ψυχική ή σωματική αναπηρία σε ποσοστό 67% και άνω ή παιδιά έως 15 ετών που πάσχουν από σακχαρώδη διαβήτη ινσουλινοεξαρτώμενο ή τύπου 1 με ποσοστό αναπηρίας 50% και άνω ή σύζυγο με αναπηρία 80% και άνω τον οποίο συντηρεί, γίνεται χωρίς ανάλογη περικοπή των αποδοχών τους. Το ποσοστό αναπηρίας βεβαιούται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τις ισχύουσες διατάξεις. 5. Η κατά την προηγούμενη παράγραφο μείωση του ωραρίου ισχύει και για τους τυφλούς ή παραπληγικούς-τετραπληγικούς, τους νεφροπαθείς τελικού σταδίου, καθώς και τους έχοντες αναπηρία 67% και άνω υπαλλήλους του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α. Ειδικώς για τους τυφλούς τηλεφωνητές η μείωση του ωραρίου εργασίας ορίζεται σε δύο (2) ώρες την ημέρα». Σύμφωνα δε με την αριθ. ΔΙΑΔΠ/Φ.Β.3/14395/2-6-2009 εγκύκλιο της Υπηρεσίας μας α) όταν ο

υπάλληλος-γονιός και το παιδί αυτού έχουν αναπηρία 67% και άνω, ο υπάλληλος δεν δικαιούται σωρευτικά τη διευκόλυνση της ως άνω διάταξης και β) σε περίπτωση που και οι δύο γονείς είναι δημόσιοι υπάλληλοι τη διευκόλυνση δικαιούται μόνο ο ένας γονέας.

Η Υπηρεσία μας λαμβάνοντας υπόψη τα αιτήματα των δικαιούχων υπαλλήλων, αλλά και το γεγονός ότι από τις εν λόγω διατάξεις δεν προκύπτει ρητά περιορισμός για σωρευτική χορήγηση της άδειας ή του μειωμένου ωραρίου διευκρινίζεται εκ νέου ότι η ειδική άδεια με αποδοχές έως είκοσι δύο (22) εργάσιμες ημέρες το χρόνο των παρ. 2 και 3 του άρθρου 50 του Υ.Κ., καθώς και η μείωση του ωραρίου εργασίας κατά μία (1) ώρα την ημέρα σύμφωνα με τις παρ. 4 και 5 του άρθρου 16 του ν. 2527/1997, όπως ισχύουν, αποτελούν αυτοτελή δικαιώματα του γονέα - υπαλλήλου για κάθε μέλος της οικογένειας που πληροί τις προϋποθέσεις των σχετικών διατάξεων.

Κατόπιν των ανωτέρω, ανακαλούνται οι αριθ. ΔΙΔΑΔ/Φ.51/538/12254/14.5.2007 και ΔΙΑΔΠ/Φ.Β.3/14395/02.06.2009 εγκύκλιοι της Υπηρεσίας μας, κατά το μέρος που με την παρούσα εγκύκλιο δίνονται νέες οδηγίες για την εφαρμογή των συγκεκριμένων διατάξεων.

4. Χορήγηση μειωμένου ωραρίου σε υπαλλήλους γονείς ενήλικων τέκνων με αναπηρία

Σε συνέχεια της αριθ. ΔΙΔΑΔ/Φ.69/92/οικ.24248/21.07.2017 διευκρινιστικής εγκυκλίου της Υπηρεσίας μας (ΑΔΑ: Ψ6ΦΨ465ΧΘΨ-N4Μ), αναφορικά με την χορήγηση μειωμένου ωραρίου σε υπαλλήλους γονείς τέκνων με αναπηρία και κατόπιν σχετικής παρέμβασης του Συνηγόρου του Πολίτη (σχετικό το αριθ. 243497/38439/2018/5-9-2018 έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη), σας γνωρίζουμε τα εξής:

Σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 16 του ν. 2527/1997, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 27 του ν. 4305/2014: «4. Η μείωση του ωραρίου εργασίας κατά μία (1) ώρα την ημέρα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 του π.δ. 193/1988 (Α` 84), προκειμένου για τακτικούς υπαλλήλους και υπαλλήλους με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου και ορισμένου χρόνου του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α., που έχουν παιδιά με πνευματική, ψυχική ή σωματική αναπηρία σε ποσοστό 67% και άνω ή παιδιά έως 15 ετών που πάσχουν από σακχαρώδη διαβήτη ινσουλινοεξαρτώμενο ή τύπου 1 με ποσοστό αναπηρίας 50% και άνω ή σύζυγο με αναπηρία 80% και άνω τον οποίο συντηρεί, γίνεται χωρίς ανάλογη περικοπή των αποδοχών τους. Το ποσοστό αναπηρίας βεβαιούται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τις ισχύουσες διατάξεις...».

Ειδικότερα, το δικαίωμα χορήγησης μειωμένου ωραρίου δυνάμει των ως άνω διατάξεων αφορά:

- α) υπαλλήλους που έχουν τέκνα με πνευματική, ψυχική ή σωματική αναπηρία σε ποσοστό 67% και άνω,
- β) υπαλλήλους που έχουν τέκνα ηλικίας έως 15 ετών που πάσχουν από σακχαρώδη διαβήτη ινσουλινοεξαρτώμενο ή τύπου 1 με ποσοστό αναπηρίας 50% και άνω.

Επισημαίνεται ότι από τις προαναφερόμενες διατάξεις και τις προϋποθέσεις που τίθενται σε αυτές δεν προκύπτει σαφής περιορισμός του δικαιώματος, ο οποίος να σχετίζεται με την ηλικία του τέκνου, με εξαίρεση την ως άνω β' περίπτωση, ούτε με το αν το τέκνο συνοικεί με τον υπάλληλο γονέα, εργάζεται ή αυτοσυντηρείται, είναι φοιτητής, ή έχει δική του οικογένεια. Συνεπώς, ελλείπει σαφούς νομοθετικού ερείσματος για περαιτέρω περιορισμούς του ως άνω δικαιώματος, πέραν των ρητώς προβλεπόμενων, και ιδίως λόγω της ρητής αναφοράς σε ηλικιακό περιορισμό στην περ. β', η χορήγηση της διευκόλυνσης του μειωμένου ωραρίου είναι δυνατή, εφόσον το τέκνο πληροί τις προϋποθέσεις της παρ. 4 του άρθρου 16 του ν. 2527/1997, όπως ισχύουν, ανεξαρτήτως αν αυτό εργάζεται ή αυτοσυντηρείται ή είναι φοιτητής ή έχει δική του οικογένεια και με μόνο ηλικιακό περιορισμό την περίπτωση β' που αφορά στα τέκνα που πάσχουν από σακχαρώδη διαβήτη ινσουλινοεξαρτώμενο ή τύπου 1 με ποσοστό αναπηρίας 50% και άνω.

Κατόπιν των ανωτέρω, ανακαλείται η αριθ. ΔΙΑΔΠ/Φ.Β.3/14395/02.06.2009 προηγούμενη εγκύκλιος της Υπηρεσίας μας, κατά το μέρος που με την παρούσα εγκύκλιο δίνονται νέες οδηγίες για την εφαρμογή των συγκεκριμένων διατάξεων.

Οι αποδέκτες της παρούσας εγκυκλίου παρακαλούνται να την κοινοποιήσουν, με κάθε πρόσφορο τρόπο, στους υπαλλήλους και σε όλους τους φορείς που υπάγονται ή εποπτεύονται από αυτούς.

Η παρούσα εγκύκλιος έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Διοικητικής Ανασυγκρότησης, www.minadmin.gov.gr, στη διαδρομή «Διοικητική Ανασυγκρότηση - Ανθρώπινο Δυναμικό - Διευκολύνσεις Μητρότητας και Ανατροφής Τέκνου».

Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Μαρία Ελίζα Ξενογιαννακοπούλου

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ (με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο):

1. Όλα τα Υπουργεία, Διευθύνσεις Διοικητικού/Προσωπικού
2. Γενικές και Ειδικές Γραμματείες Υπουργείων, Δ/νσεις Διοικητικού/Προσωπικού
3. Γενικές και Ειδικές Γραμματείες, Διευθύνσεις Διοικητικού/Προσωπικού
4. Όλες τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις,
  - α) Διευθύνσεις Διοικητικού/Προσωπικού
  - β) Διευθύνσεις Εποπτείας Ο.Τ.Α. (με την παράκληση να κοινοποιήσουν την παρούσα στους Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού της χωρικής τους αρμοδιότητας)
5. Όλες τις Ανεξάρτητες Αρχές, Διευθύνσεις Διοικητικού/Προσωπικού
6. Νομικό Συμβούλιο του Κράτους

7. Γενική Γραμματεία Πρωθυπουργού
8. Υπουργείο Εσωτερικών, Διεύθυνση Προσωπικού Τοπικής Αυτοδιοίκησης
9. Συνήγορος του Πολίτη (επί των αριθ. 240779/13470/2018/26.3.2018 και 243497/38439/2018/5-9-2018 σχετικών εγγράφων)
10. ΑΔΕΔΥ

ΚΟΙΝ. (με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο):

1. Όλα τα Υπουργεία
-Γραφεία Υπουργών, Υφυπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών
-Γραφεία Γενικών, Ειδικών και Αναπληρωτών Γραμματέων
2. Αποκεντρωμένες Διοικήσεις
-Γραφεία Συντονιστών

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ (με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο):

1. Γραφείο Υπουργού
2. Γραφείο Γενικού Γραμματέα
3. Προϊστάμενοι Γενικών Διευθύνσεων
4. Δ/νση Διοικητικών Υπηρεσιών
5. Δ/νση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (αποστολή στην ηλεκτρονική διεύθυνση webupload@ydmed.gov.gr για την ανάρτηση στην ιστοσελίδα του Υπουργείου στη διαδρομή «Διοικητική Ανασυγκρότηση - Ανθρώπινο Δυναμικό - Διευκολύνσεις Μητρότητας και Ανατροφής Τέκνου» (www.minadmin.gov.gr))